

† АРХИЕПИСКОП АТИНЕ И ЦЕЛЕ ЈЕЛАДЕ ГОСПОДИН ХРИЗОСТОМ (ПАПАДОПУЛОС)

22 октобра ове године преминуо је у Атини архиепископ и поглавар цркве у Јелади Господин Хризостом. Блаженопочивши архиепископ Хризостом је био једна од најзначајнијих фигура савремене јерархије не само у Јелади већ и у целом ортодоксном свету. Његовом смрћу црква у Јелади је изгубила најмудријег архипастира, савремена теологија најплоднијег ортодоксног писца а православни свет свога најизразитијег претставника.

Рођен је 1868 г. у Мадиту (Тракија) у свештеничкој породици. Његово образовање тече у једној бурној атмосфери, у којој се опажа извесна немирноћа пуна разноврсних промена. Може се рећи да његов школски живот личи на један роман у коме главну улогу игра неугасима жеља за знањем а подлогу чини широко образовање и темељна спрема. Прво, основно васпитање добија у своме родном месту. После тога ступа у т.зв. Велику школу у Цариграду; али након извесног времена напушта Класичну гимназију у тој школи и прелази у Богословију. Из Цариграда долази у Јерусалим где продужује са учењем у Јерусалимској богословији, али и овде не остаје до краја, већ прелази у Смирну где најзад завршава тамошњу класичну гимназију.

1889 г. уписује се на Теолошки факултет атинског универзитета. Тако је позитивна вера победила класичну филозовску спекулацију. Можда су то захтевале и прилике, али главно је да се у души младог Пападопулоса из ранијег антагонизма између класике и вере сада ствара једна дивна хармонија — хармонија између праве науке и чврсте вере, која остаје до краја његовог живота. 1890 г. као студент

теологије штампа своје прво дело „Μάδυτος ἡ πόλις τῆς Χερσονήσου“ историјске садржине. Ово дело је обратило пажњу чувеног професора Историје Спире Ламброса и у исто време је изнело на светлост таленат и смисао младог теолога за историјску науку која ће мало касније наћи у његовој личности једног од најбољих претставника. Његови средњешколски па сада и студентски успеси учинили су да студент Пападопулос постане штићеник краљице Олге и као државни питомац оде у Русију где студира теологију по тамошњим Академијама Кијева и Петрограда до 1895 г. када добија диплому Петроградске академије. Тако су перипетије студија и разне школске промене најзад биле готове. Терен на коме се од 1895 г. па све 1938 г. развија једна ретка црквено-теолошка делатност био је припремљен.

После свршених студија постављен је 1895 г. за професора богословије у Јерусалиму а 1899 г. за ректора исте богословије. У Јерусалиму је примио и монашки чин па је рукоположен за јерођакона те за јеромонаха а одмах после тога произведен је за архимандрита.

Ово нагло напредовање показује његову солидну спрему а долази као признање његовог плодног рада. Својим радом врло рано постаје значајна личност Јерусалимске цркве. У Јерусалиму покреће научни часопис „Νέα Σιών“ орган Јерусалимске патријаршије. Ту остаје до 1909 г. када по позиву александријског патријарха Фотија (1853—1925) долази у Александрију где борави кратко време као патријарашки намесник.

Овде се завршава први период његове научне делатности а за то време између осталих студија штампа следећа дела:

1) »Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος« (1898); 2) »Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων κατὰ τοὺς τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας« (1900); 3) »Στοιχειώδης ἱερά ἐρμηνευτική« (1902) 4); »Ἱστορικαὶ μελέται« (1906) (5); »Οἱ πατριάρχαι Ἱεροσολύμων ὡς πνευματικοὶ χειραγωγοὶ τῆς Ρωσίας κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα« (1907); 6) »Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων« (1910).

Теолошки факултет Атинског универзитета ценећи његов научни рад бира га 1910 г. после издања његовог опширног дела „Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων“ за почасног доктора богословских наука. Мало касније ће почасни доктор теологије предавати на истом факултету. Он ће сво-

јим јединственим предавањима задивити академске слушаоце, својим мудрим упутствима ће показати методе за успешан рад и даљим научним радом ће држати на високом степену име савремене јелинске теологије. 1911 г. постављен је за ректора Ризаријевог богословије у Атени. (У овој богословији су до светског рата предавали већином професори универзитета а и данас се сматра као најбоља богословија у Јелади). 1914 г. једногласно је изабран за професора Опште црквене историје на Теолошком факултету Атинског универзитета. Поставши професор универзитета он и даље задржава своје ректорско место у богословији све до 1923 г. када је као архимандрит био изабран од стране јерархије у Јелади за архиепископа Атине и целе Јеладе. Овим се завршава други период његове научне делатности и почиње трећи и најсјајнији период, доба његовог архипастирског рада. Од његових радова, које је штампао као ректор богословије и професор универзитета спомињемо следеће:

1) »Περὶ ἱερωσύνης« (1912); 2) »Αἱ ποικίλται καὶ αἱ πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολαί« (1912); 3) »Ἑπίρρημα εἰς τὴν καθολικὴν ἐπιστολὴν Ἰακώβου καὶ τὴν τοῦ Ἰούδα« (1913); 4) »Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας« (1918); 5) »Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1920); 6) »Οἱ νεομάρτυρες« (1922); 7) »Αἱ ὀρθόδοξοι σερβικὴ καὶ ρουμανικὴ Ἐκκλησίαι« (1923).

Избор архимандрита Хризостома за архиепископа изненадио је многе али се одмах увидело да је тај избор био од велике користи за цркву у Јелади. Блаженопочивши епископ Хризостом свом душом је волео наставничку службу а још више универзитетску катедру и зато је са жалошћу напустио богословију и универзитет. Теолошки факултет, знајући његову вољу за рад и ценећи његову вредност задржава га и даље у својству, првог хонорарног професора Црквене историје.

У време унутрашњих политичких аномалија и бурне атмосфере коју је проузроковао рат а повећала политичка неслога водећих личности, тражио се човек од ауторитета који би могао да води цркву кроз тешке дане националног живота. Епископат је тога човека нашао у лицу архимандрита Хризостома. Ово поверење је изабрани архиепископ потпуно оправдао својим архипастирским радом.

Скроман, помирљивог духа, кротког карактера али и јаке воље, успео је блаженопочивши архиепископ Хризостом да се одвоји од сваке политичке струје и да као права црквено-морална личност, стојећи изнад људских слабости, победи све тешкоће на које је наилазило његово архипастирско дело.

Кроз тешке дане националног живота водио је цркву правим путем и својим ауторитетом је победио све непријатеље а тиме је осигурао и Цркви победу. Као управитељ цркве архиепископ Хризостом се показао одличан канониста. Правилно регулисање односа између цркве и државе у садашњој Јелади је његово дело. При томе му је основни принцип био потпуна независност цркве. Данас можемо слободно рећи да је положај цркве у Јелади завидан, а то је заслуга архиепископа Хризостома.

Осим управљања црквом архиепископ Хризостом је развио једну огромну црквено-карикативну акцију. Ова акција која је почела у архидијезези проширила се на све епархије тако да данас у свакој епархији има најмање по једно обданиште за сироту децу. У Атини и Пиреју има их четири. Поред религијско-моралног васпитања по овим обдаништима изучавају се занати.

Карактеристично је да поред многобројних архипастирских дужности и административног посла архиепископ Хризостом у овом периоду развија и огромну научну делатност. Као архиепископ је штампао многобројна дела међу којима и ова:

1) Τό σύμβολον τῆς β' Οἰκουμενικῆς συνόδου« (1924, преведено на српски и румунски); 2) »Τό ζήτημα περὶ τοῦ κύρους τῶν ἀγγλικανῶν χειροτονιῶν (1925 преведено на енглески); 3) »Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν« (1928) 4) Τό πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης« (1930); 5) »Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ πάπα Πίου XI Lux veritatis« (1931); 6) Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ τουρκοκρατίας« (1929); 7) »Ἡθεῖα λειτουργία Ἰακώβου« (1929); 8) »Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας« (1933) 9) »Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας« (1935); 10) »Τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες« (1936).

Као архиепископ је 1923 г. покренуо два часописа: „Ἐκκλησία“ као службени орган Цркве у Јелади и „Θεολογία“ научног карактера. Био је сарадник многих домаћих и стра-

них часописа и „Велике јелинске енциклопедије“. 1926 г. постао је један од првих редовних чланова Академије наука у Атини.

Блаженопочивши архиепископ Хризостом истакао се у свима гранама теологије. Број његових научних радова и студија се пење на 400. Предмет његових историјских радова су како поједине ортодоксне цркве тако и иноверне. У последње време је спремао „Историју Антиохијске цркве“ која је остала недовршена. Историјска област је била најомиљенији његов предмет и ту се он највише истакао. Поред историје показао је одлично знање и вештину из области упоредног богословља. Био је најодлучнији противник великих амбиција римског епископа и римокатоличке пропаганде. Као писац је дубок, његов стил је течан, избегава фразеологију и велику пажњу поклања садржини. Излаже догађаје, историјске чињенице, доноси свој суд, долази до објективног закључка али нигде и никада не вређа поједине личности.

Блаженопочивши архиепископ Хризостом показао је своју велику љубав према науци и на тај начин што је пре своје смрти тестаментом поклатио Теолошком факултету у Атини 500.000 драхми да се од интереса ове суме издају научна дела. Као архипастир служи свима за пример а као професор је научник високог степена и светског гласа.

Цео његов живот који протиче у непрекидном раду је — како пише атинска штампа — једна песма за све оно што је узвишено, лепо и добро.

Блаженопочившем Хризостому архиепископу Атине и целе Јеладе .

αἰωνία ἡ μνήμη!

Ђорђе Цацис
докторанд теологије

УРЕДНИК
Д-р ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ
СВ. САВЕ 28

ВЛАСНИК У ИМЕ БОГОСЛОВ. ФАКУЛТЕТА
Д-р ДРАГУТИН АНАСТАСИЈЕВИЋ
ДОСИТЕЈЕВА 7-А